

Dromen vormgeven

Wolken en andere voetstappen

Door Schrijversproject i.m. Laurens van der Graaff

Arnhem: Uitgeverij Nieuwe Druk, 214 p.

Recensent: Karel Soudijn

Op 17 juli 2014 vond in Oekraïne de ramp met vlucht MH17 plaats. Eén van de velen die hierbij om het leven kwamen was Laurens van der Graaff, een dertigjarige leraar Nederlands. Voor hem werd tijdens herdenkingsbijeenkomsten geld opgehaald waarmee een bijzonder project is gefinancierd: met behulp van professionele auteurs schreven 39 leerlingen van acht middelbare scholen een verhaal of een gedicht over het thema 'dromen'. De leraar werd geëerd met literaire teksten over een onderwerp dat hij vast heel aantrekkelijk zou hebben gevonden.

De bundeling van deze verhalen en gedichten is sober uitgegeven. Wie wat meer over de persoon van Laurens van der Graaff te weten wil komen, kan het beste diens naam op internet intikken. Slechts één van zijn leerlingen vertelt expliciet iets over hem in dit boek, maar dat doet ze in minder dan één pagina. Kennelijk werden de leerlingen uitgedaagd om vooral verder te gaan in een richting die aansloot bij de manier waarop hij onderwijs gaf. In een dankwoord aan het slot van het boek staan wel de namen van de professionals die hulp boden aan de schrijvende leerlingen, maar we komen niets te weten over hun methode van begeleiding.

Is het voor psychologen interessant dit boek te lezen? Psychologen zoals James Pennebaker leggen nadruk op de therapeutische waarde van schrijven, maar in dit boek komen we over de 39 auteurs alleen maar te weten hoe ze heten, hoe oud ze zijn (tussen de 14 en 18 jaar) en op welke school ze zitten. Bovendien streefden hun begeleiders waarschijnlijk geen therapeutische maar literaire effecten na. Het heeft

ook weinig zin de verhalen en gedichten door de brillen van Sigmund Freud of Carl Gustav Jung te bekijken, want we weten niets over de verdere emotie-huishouding van de jonge auteurs. Wel is het aardig de literaire producten te confronteren met de opvattingen van René Descartes (uit 1641) over dromen. Volgens hem weten we in een droom nooit waar personen en voorwerpen vandaan komen en waar ze naartoe gaan. Ze volgen geen logische lijn. Een literaire tekst wordt echter onleesbaar als woorden geen duidelijke samenhang vertonen. Het is eigenlijk paradoxaal om leesbaar over dromen te schrijven. De teksten in dit boek zijn te beschouwen als 39 pogingen om op een heldere manier aan de werkelijkheid te ontsnappen. Verder laten de teksten zien dat het woord 'droom' op twee manieren kan worden opgevat: als een hutspot van dagresten, maar ook als een fantasie over gebeurtenissen in de toekomst.

Wolken en andere voetstappen is een project ter herinnering aan een bijzondere leraar, maar eigenlijk is het heel passend dat er zo weinig over hem zelf in dit boek te vinden is. Het schrijverscollectief laat zien dat inspirerende persoonlijkheden vooral ook herdacht kunnen worden door 'in hun geest' verder te leven. Door zelf iets te creëren, tonen we wat anderen voor ons betekenen – ook na hun dood.

Dr. K.A. Soudijn is verbonden aan de Universiteit van Tilburg. E-mail: k.a.soudijn@uvt.nl.